

4. Армстронг М. Практика управління людськими ресурсами / М. Армстронг ; [пер. с англ. С. Мордовин]. – 8-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 832 с.

5. Асаул А. Н. Культура організації: проблеми формування і управління / [А. Н. Асаул, М. А. Асаул, П. Ю. Ерофеев, М. П. Ерофеев]. – СПб. : Гуманістика, 2006. – 203 с.

6. Веснин В. Р. Менеджмент персоналу / В. Р. Веснин. – М. : Плут-2000, 2000. – 304 с.

7. Липовська Н. Організаційна культура як фактор стабілізації державної служби / Н. Липовська // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ; редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Дніпропетр. : ДРІДУ НАДУ, 2002. – Вип. 3 (9). – С. 202–215.

8. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. – Вид. 2-ге, допов. і виправл. / В. Я. Малиновський. – К. : Центр сприяння інституц. розвитку держ. служби, 2005. – 254 с.

9. Мартиненко В. Організаційна культура як об'єкт управлінської діяльності в сфері державної служби / В. Мартиненко, С. Гайдученко // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Магістр”, 2012 – № 1 (9). – С. 59–63.

10. Шейн Э. Организационная культура и лидерство: Построение, эволюция, совершенствование [Электронный ресурс] / Э. Шейн ; пер. с англ. С. Жильцова, А. Чеха ; под ред. В. А. Спивака. – СПб. : Питер, 2002. – 379 с.

Надійшла до редколегії 17.11.2014 р.

УДК 324/351

О. С. ВАСИЛЬЄВ

ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Досліджено державноуправлінські відносини в контексті формування представницьких органів влади в їх методологічному вимірі, охарактеризовано методологію, методи, принципи державного управління в контексті формування представницьких органів влади.

Ключові слова: державне управління, державноуправлінські відносини, методологія, метод, принцип, формування представницьких органів влади.

Studied management relations in the context of representative government in their methodological dimension describes the methodology, techniques, principles of public administration in the context of representative government.

Key words: public administration, management relations, methodology, method, principle, the formation of representative government.

Сучасний процес державотворення в Україні вимагає методологічного підґрунтя, без якого поступ країни стикається з реальною практикою втілення революційних змін, призводить до розмивання механізмів досягнення окреслених цілей. Процес державотворення забезпечує державне управління через свої, притаманні даній науці механізми. Якісні параметри державного управління багато в чому залежать від дієвості представницьких інституцій, які формуються в демократичній державі через представницьку систему виборів. Тому державноуправлінські відносини, що складаються в процесі формування представницьких органів влади, мають бути перманентно в полі зору науки державного управління, а їх методологічне забезпечення надавати цілісність і незворотність революційних змін в Україні.

Проблеми вдосконалення державноуправлінських відносин в Україні є предметом дослідження багатьох науковців з державного управління, серед яких Е. Афонін, В. Бакуменко, В. Голубь, Ю. Ковбасюк, Ю. Ключковський, О. Крутій, Ю. Куц, О. Крюков, В. Мартиненко, О. Радченко, В. Тергичка та ін. Проте зазначені науковці досліджували тільки різні аспекти розвитку державноуправлінських відносин та не ставили за мету своїх наукових пошуків механізми формування представницьких органів влади в їх методологічному вимірі.

Мета статті – проаналізувати результати досліджень науковців, присвячених державноуправлінським процесам, та узагальнити методологічні засади механізмів формування представницьких органів влади.

Проблематиці управління належить визначальна роль при аналізі державної політики у сфері формування представницьких органів влади в державноуправлінському контексті.

Дослідження проблематики державної політики у сфері формування представницьких органів влади пов'язане з використанням різних методів аналізу фактичного матеріалу, що розкриває зміст та основні напрямки діяльності суб'єктів, які беруть участь у системі управлінських відносин [5 – 8]. За їх допомогою встановлюються функціональні особливості, котрі в концентрованому виразі відбивають ті чи інші аспекти цих відносин. Слід зауважити, що виділення відповідного сегменту державноуправлінських відносин за ознакою того чи іншого методу аналізу є дещо умовним, оскільки мова йде про дослідження цілісного системного явища, яке в логічному та історичному контексті змінюється. Причому, кожний з виділеного сегменту фіксує ту чи іншу сторону державноуправлінських відносин.

Державноуправлінські відносини як особливий вид суспільних відносин, що притаманні процесам державного управління, обумовлюють механізми формування представницьких органів влади. Вони мають базуватися на чіткій методології, методах реалізації та відповідних принципах, котрі в сукупності повинні забезпечувати (підвищувати) ефективність державного управління. У даному випадку – дієвість механізмів формування представницьких органів влади, які дають можливість громадянам вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування громадянам України (публічної влади).

Методологія державного управління, – визначають В. Бакуменко і Ю. Сурмін в “Енциклопедії державного управління”, – це система способів організації та здійснення пізнавальної й практичної діяльності у сфері державного управління, що включає підсистему способів досліджень (понять, принципів, підходів, методів, норм, парадигм тощо) у сфері державного управління та підсистему способів (принципів, підходів, методів, методик, процедур, технологій тощо) державноуправлінської діяльності [2, с. 346–347].

Методологія державного управління являє собою складну систему категорій, принципів, норм, цінностей, парадигм, теорій і самих методів, що забезпечує пізнавальну і практичну діяльність. Методологія державного управління повинна враховувати способи і прийоми аналізу й оцінки управлінських ситуацій, використовувати правові та організаційні форми впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках. Кожна складова у структурі методології державного управління виконує своє специфічне призначення, відіграє системоутворюючу роль [9, с. 24].

Принципи визначають відправну діяльність, формують її загальні напрями. Принципи ж державного управління – це прояви закономірностей, відношення або взаємозв'язки суспільно-політичного характеру й інших груп елементів державного управління, відображені у вигляді певного наукового положення, що застосовується в теоретичній і практичній діяльності людей у сфері державного управління. Як правило, це фундаментальні, науково обґрунтовані, а в деяких випадках і законодавчо закріплені положення, відповідно до яких будується і функціонує система державного управління [9, с. 19].

Необхідно відмітити, що методи, котрі використовуються в державному управлінні, пов'язані між собою, доповнюють один одного й повинні використовуватися в органічній єдності. Методи управління є способом здійснення функцій управлінської діяльності [10, с. 3].

Визначаючи методи державного управління як систематизовані способи владного впливу державних органів на процеси суспільного і

державного розвитку, діяльність державних структур і конкретних посадових осіб, що приводять до вирішення поставлених управлінських завдань на основі знання певних принципів державного управління, В. Бакуменко, С. Кравченко і М. Туленков, зазначають, що вони безпосередньо пов'язані з практичною реалізацією державної влади, її керуючим впливом на об'єкти державного управління відповідно до інтересів і волі держави, із забезпеченням реалізації цілей і функцій державного управління, оскільки в них містяться механізми встановлення взаємовідносин між суб'єктом і об'єктом державного управління, реалізації компетенції суб'єктів державного управління відповідно до їх владно-управлінських повно-важень [1, с. 313].

Під час дослідження механізмів формування представницьких органів влади використовується велика кількість методів дослідження.

Так, наприклад, історичний метод дозволяє розглянути систему управлінських відносин у державній політиці у сфері формування представницьких органів влади впродовж важливих етапів історичного розвитку – від самого зародження представницьких органів влади до сьогодення. За допомогою цього методу можна простежити, яким чином змінювались управлінські відносини на кожному конкретному історичному етапі при формуванні представницьких органів влади.

Ефективність державного управління обумовлюється багатьма чинниками [3, с. 490–492]. Під ефективністю державного управління найчастіше мають на увазі певний об'єм послуг, що надаються населенню державними органами, причому, береться до уваги лише результативна діяльність управлінських структур. Ефективність підвищується за умови отримання бажаних результатів при мінімальному використанні ресурсів, що необхідні в конкретній ситуації. Слід зазначити, що дієвість ефективності державного управління залежить від дієвості законодавчої, виконавчої та судової влади на загальнодержавному рівні. Існує система критеріїв, які застосовують для оцінювання ефективності державного управління: узагальненої соціальної ефективності (проблеми суспільства та рівень їхнього вирішення); спеціальної соціальної ефективності (оцінка стану якості системи органів державної влади і місцевого самоврядування у цілому); конкретної соціальної ефективності (оцінювання діяльності конкретних управлінських структур, персоналу, конкретного рішення тощо). Методика оцінювання ефективності державного управління на світовому рівні заснована на аналізі показників людського розвитку (індекс людського розвитку), що розраховуються на базі трьох критеріїв: довголіття, рівень освіти, рівень життя.

Щодо ефективності державноуправлінських відносин у процесі формування представницьких органів влади, оберемо методику, запропоновану Є. Вольською. Ефективна система державного регулювання,

на думку Є. Вольської, повинна підкорятися таким основоположним принципам:

– достатності – означає, що державі підкоряються лише ті управлінські функції, які не можуть виконуватися нижчестоящими ланками системи внаслідок обмеженої компетенції;

– адекватності – передбачає відповідність системи державних регуляторів механізмів формування представницьких органів влади та системи їх застосування реально існуючому стану соціально-економічного розвитку;

– поступовості – вказує на необхідність заміни застосовувалися раніше командно-адміністративних регуляторів формування представницьких органів влади у міру того, як для цього створюються об'єктивні умови у вигляді процесів демократизації, роздержавлення, демонополізації, приватизації, створення ринкової інфраструктури;

– ефективності – у результаті застосування механізмів державного управління повинен передбачатися кінцевий соціально-економічний ефект;

– справедливості – механізми формування представницьких органів влади повинні забезпечити рівність можливостей претендентів на владу, недопущення прояву антизаконних дій у даному процесі;

– системності державного впливу – передбачає комплексний, системний підхід до вирішення проблем формування представницьких органів влади [4, с. 76]. Дана система, на наш погляд, повинна враховуватися під час розробки й прийняття управлінських рішень стосовно регулювання державноуправлінських відносин у процесі формування представницьких органів влади в Україні.

Таким чином, державноуправлінські відносини, що складаються у сфері формування представницьких органів влади, є складним явищем. Сутнісні параметри цього поняття змінювалися під впливом різних факторів. Методологію державного управління, з огляду на складність цього явища, можна аналізувати в різних контекстах: функціональному, процесуальному, суб'єктно-об'єктному, загальному тощо. Але цілісний погляд на проблематику державноуправлінських відносин у контексті аналізу державної політики у сфері формування представницьких органів влади здатний наблизити до розуміння сутності цієї категорії крізь призму науки державного управління.

Подальші напрями дослідження будуть корисними в напрямку узагальнення зарубіжного досвіду державноуправлінських відносин, що складаються у процесі формування представницьких органів влади в європейських країнах.

Література:

1. Бакуменко В. Д. Методи державного управління / В. Д. Бакуменко, С. О. Кравченко, М. В. Туленков // Енциклопедія державного управління :

у 8 т. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (гол.) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – .

Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співгол.), П. І. Надолішній (співгол.) та ін. – 2011. – С. 313–315.

2. Бакуменко В. Д. Методологія державного управління / В. Д. Бакуменко, Ю. П. Сурмін // Енциклопедія державного управління : у 8 т. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (гол.) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – .

Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співгол.), П. І. Надолішній (співгол.) та ін. – 2011. – С. 346–347.

3. Буянкіна А. Н. Эффективность государственного управления / А. Н. Буянкіна, Ж. А. Шишова // Энциклопедия государственного управления в России : В 2 т. / [под общ. ред. В. К. Егорова ; отв. ред. И. Н. Барциц]. – М. : РАГС, 2008. – Т. II : Н – Я. – С. 490–492.

4. Вольская Е. М. Методологические аспекты государственного управления социально-экономическим развитием / Е. М. Вольская // Экономика строительства і міського господарства. – 2010. – Т. 6. – № 2. – С. 71–78.

5. Голубь В. Державно-управлінська взаємодія у контексті розвитку концепцій державного менеджменту / В. Голубь // Державне управління та місцеве самоврядування. – К., 2009. – Вип. 2 (8). – С. 27–37.

6. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (гол.) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – .

Т. 1 : Теорія державного управління / [наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співгол.), І. В. Розпутенко (співгол.) та ін.]. – 748 с.

7. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (гол.) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – .

Т. 2 : Методологія державного управління / [наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співгол.), П. І. Надолішній (співгол.) та ін.]. – 692 с.

8. Куц Ю. О. Проблемне поле державного управління: концептуальна демаркація / Ю. О. Куц // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 1. – С. 3–10.

9. Методологія державного управління як галузі науки : наук. розробка / авт. кол. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. О. Краснейчук. – К. : НАДУ, 2010. – 32 с.

10. Рашитова Н. К. Методи та основні функції управлінської діяльності / Н. К. Рашитова // Державне будівництво [Електронне наукове фахове видання]. – 2008. – № 1. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.

Надійшла до редколегії 17.11.2014 р.